

בעולם

בלי מכות בסרגל, אבל גם בלי כפפות משי: המשמעת חוזרת לחינוך הבריטי

לאחר שנטשו את המשמעת הקפדנית לטובת גישה נוחה ורכה, חוזרים בתי ספר בבריטניה לגישה ניאוקפדנית ■ בית הספר מיקיילה בלונדון מיישם בהצלחה את הגישה, שלדברי רבים מסייעת להצלחה בלימודים ולהגברת השוויון — וגם אהובה על הילדים עצמם

אקונומיסט

28 בפברואר 2023

בבית הספר הקהילתי מיקיילה (Michaela), שנמצא בצפון לונדון, טמון עתיד המשמעת החינוכית של בריטניה. בעוד בתי ספר אחרים נדרשים לשדל תלמידים להשלים מטלות, מפנקים אותם בברכות ונמנעים מסימון מבחנים ועבודות בעט אדום פן יפגעו בנשמתם הרכה של התלמידים, במיקיילה לא דוגלים בכפפות של משי.

בין הדברים הראשונים שרואים כשמגיעים אליו הם שלטים גדולים ובוהקים: "אני אדון. ית לגורלי", נכתב על שלט אחד באותיות גדולות; "לעבוד קשה ולהיות אדיב. ה" נכתב באחר; "במיוחד כשקשה", נובח שלט שלישי.

התלמידים והתלמידות במיקיילה עובדים קשה. הם מקשיבים בתשומת לב לשיעורים; הולכים בשקט במסדרונות בית הספר; מדקלמים שירה בחדר האוכל; ומצליחים במבחנים. כמעט רבע מהתלמידים במיקיילה מקבלים ארוחות חינם בבית הספר בשל נזקקות כלכלית, וכמעט שלושה רבעים מהם קיבלו ציון מעל 90 בבחינות הגמר בתיכון (A-Levels).

בית הספר מדורג כ"מצוין" על ידי Ofsted, המשרד הממשלתי המפקח על חינוך ורווחה של ילדים. ציון ה-Progress 8 האחרון שלו (כלי המשמש למדידת הערך המוסף של בתי ספר) הוא לא רק הטוב ביותר במדינה. לפי טום בנט, מורה לשעבר שכיום משמש כממונה מיוחד של הממשלה לטיפול בבעיות המשמעת בבתי ספר, הוא "הטוב ביותר שהיה אי פעם. בית ספר יוצא דופן".

שורשים עמוקים

מיקיילה, שנפתח ב-2014, שנוי במחלוקת. בית הספר, תלמידיו המצטיינים והמנהלת הכריזמטית שלו, קתרין בירבלסינג, עומדים במרכז דיון ציבורי בשאלה עד כמה קפדנית צריכה להיות המשמעת בבתי הספר בבריטניה. הוויכוח עצמו מר, ובעל שורשים עמוקים והוא חסר משמעת להפליא.

בירבלסינג, דמות ציבורית שמדברת על הנושא באופן גלוי וישיר, ושפרשה החודש מתפקיד יו"ר הנציבות לניידות חברתית של הממשלה, קיבלה איומי מוות בגלל התבטאויותיה בנושא.

אחת הסיבות לכך שהוויכוח הזה כל כך מר היא שהפוליטיקה של בתי ספר בבריטניה קשורה קשר הדוק לפוליטיקה המעמדית במדינה. פעם, שיטות המשמעת של החינוך הבריטי היו שוויוניות באופן קפדני — וילדיהם של נסיכים ואביונים כאחד הוכו בבתי הספר עד זוב דם (הסופר הבריטי רואלד דאל כתב על כך כי "הייסורים היו בלתי נתפסים").

בשנות ה-60 נסגרו רוב בתי הספר האליטיסטיים, שבהם נעשו בחינות מיון קשות. במקומם נפתחו בתי ספר מקיפים חדשים, והדרכים הישנות והנוקשות נדחו באופן גורף על ידי רבים בציבור.

הגישה הנפוצה לחינוך התחילה להתבסס על הפילוסופיה של ז'אן ז'אק רוסו, שעל פיה ילדים הם קרני שמש להוטות ללמוד, ומורים רק צריכים לעזור להם. המשמעת הקפדנית, השקט והלוח וגיר התחלפו במשחקים, עבודה קבוצתית ואווירה טובה. וזה, אומר הממונה על המשמעת בנט, מצער, שכן האידיאל של רוסו הוא "קשקושים". אפשר להראות לילדים דובים רוקדים והולוגרמות... אבל אם ילדים לא רוצים ללמוד הם יגידו לך לקפוץ להם".

סוציולוגים ליברלים בירכו על השינוי בגישה החינוכית, ואילו שמרנים נכנסו לפאניקה. עם זאת, השיטות הישנות לא נדחו על ידי בתי ספר פרטיים. אילו שילמתם מספיק כסף, עד 1999 הייתם יכולים להמשיך לשלוח את ילדיכם לבתי ספר שמכים אותם בסרגל. נראה כי הדימוי של בתי ספר פרטיים היה נעוץ במדים המגוחכים, השיטות המיושנות והתוצאות המצוינות במבחנים; ואילו בתי ספר ממלכתיים ביססו תדמית של שיטות חינוכיות מתקדמות ותוצאות גרועות במבחנים. זאת הייתה הכללה, כמובן, אבל זה לא היה רלוונטי. ובמשך זמן מה, נכתב על שלט מחוץ למיקיילה: "אתוס של בית ספר פרטי — בחינם".

כעת נראה שהמומנטום בבריטניה נוטה לכיוון הגישה של מיקיילה. בבתי ספר הישגיים אחרים בלונדון — כמו אקדמיית קינג סולומון שבמרילבון, שבה כל תלמיד לומד לנגן בכלי נגינה; או אקדמיית מוסבורן בהאקני — סביר להניח שתראו שיטות חינוכיות דומות. לדברי בנט, זוהי עלייתו לגדולה של מה שאפשר לכנות "בית הספר הניאו-קפדני".

ה"ניאו" חשוב, מפני שאלולא שיטות נוסח דמות מנהל בית הספר ב"זמנים קשים" של דיקנס, שנהפך לשם נרדף לחומרה והתעסקות רק בעובדות קרות ובמספרים. הגרסה המיושנת של משמעת שלטה בתלמידים בעיקר באמצעות ענישה. בגישה ניאו-קפדנית אמנם משתמשים בסנקציות, אבל בעיקר הופכים בה שבחים לנשק: התלמידים שואפים לקבל כמה שיותר נקודות הצטיינות. כשנשאלת שאלה בכיתה במיקיילה, כל הידיים מתרוממות.

מבקרי השיטה הניאו־קפדנית טוענים כי היא גורמת לבתי ספר לסלק תלמידים שאינם מצליחים — אבל שיעור התלמידים המסולקים ממיקיילה, אף שהוא גבוה מהשיעור הארצי, נותר מתון: בחמש השנים האחרונות, שבעה תלמידים בלבד סולקו מבית הספר.

יש גם יתרון למשמעת עבור תלמידים מרקע חלש, אומר איאן פטרסון, מנהל לשעבר שמייעץ כעת לאקדמיות בלונדון. כיתות כאוטיות הן לא שוויוניות: ילדים עם חיי בית מסודרים מסתדרים טוב יותר עם ההפרעות, ואילו המוחלשים מתקשים יותר בעקבות זאת.

הדיון הציבורי רחוק מלהסתיים

הדיון הציבורי על משמעת בבריטניה רחוק מלהסתיים, אבל הוא פתוח בצורה שלא נראתה מזה שנים. סוציולוגים אולי לא יסכימו שכדאי לייצר רובוטים בבית הספר, אך לעתים מה שמאפשר לילדים לפרוש כנפיים היא דווקא משמעת.

יתר על כן, ילדים אוהבים משמעת. מה שמבוגרים רואים כקפדנות, ילדים תופסים לעתים קרובות כהבטחה להצלחה. תלמידי מיקיילה מתלהבים מאוד מבית הספר שלהם. תלמידה אחת בבית הספר אמרה שהיא רוצה להיות רופאה או מנתחת וללמוד בקיימברידג' או אוקספורד.

כשמצלצל פעמון הפסקת הצהריים במיקיילה, הילדים נכנסים לחדר האוכל, ומתחיל רסיטל השירה של ארוחת הצהריים. מורה צעיר עומד בחזית וצועק את המילה הראשונה של כל שורה; התלמידים עונים עם כל השאר.

ככל שממשיך השיר, כל צעקה של המורה וכל תגובה של התלמידים נשמעות חזק יותר. "אני", הוא צועק; "אדון לגורלי", צועקים בחזרה 170 תלמידים ותלמידות. "אני", הוא צועק, והילדים צועקים בחזרה: "רב־החובל של נשמת".

לכתבה ב"אקונומיסט"

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

בריטניה חינוך בתי ספר

